

XIX, remet a la Barcelona de la industrialització i de l'Eixample que el van fer possible. El segon, el jaciment arqueològic més important del període a tot Europa, ens ajuda a explicar la ciutat medieval i, sobretot, la del segle XVII i l'inici del XVIII.

Cal ser conscients d'una altra condició insòlita del conjunt del Born: el coneixement associat a ell en fa una peça cultural única. En efecte, sabem qui vivia a cada casa, quin ofici o activitat econòmica tenia cadascú, quins mobles i objectes es trobaven en cada un dels habitatges, etc. Caminar, avui, per aquesta *ciutat del Born* no és fer-ho només entre pedres, sinó entre ciutadans i activitats, entenent el contingut físic de cada casa, cambra a cambra, però tenint en compte, també, l'alimentació i la salut, la medicina i la farmàcia, el joc i la festa, la indumentària i el transport, la guerra i el treball..., el treball realitzat per desenes d'oficis diferents en els tallers i botigues d'aquest espai singular.

La història que aquí es pot explicar, en relació amb el jaciment i el mercat, és, sens dubte, la més propera a nosaltres, la que més ens interessa a tothom: la història dels ciutadans. Tots els temes d'interès que sorgeixen de la visita a aquest conjunt són temes de present i de futur. De la mateixa manera, el Centre Cultural del Born serà, partint de la mirada històrica, un centre de present i de futur. Quatre grans sales, dedicades a exposicions i a d'altres activitats culturals, permetran una reflexió sobre les qüestions socials, culturals i econòmiques, actuals i futures, que tenen a veure amb Barcelona i les altres ciutats del món. Així, el conjunt de l'oferta cultural, que des de l'anàlisi del passat es projectarà al present i al futur, garantirà el primer objectiu del Centre Cultural del Born: que un espai que durant segles va ser un barri molt actiu de Barcelona i després un equipament urbà essencial torni a ser dels ciutadans.

Rafael Escudé

L'Institut d'Estudis Catalans

a frec del centenari

TEXT **Jordi Castellanos**
Membre de l'IEC

Aviat, el 2007, farà cent anys de la creació de l'Institut d'Estudis Catalans. Cent anys d'una institució científica que, com tantes coses que haurien hagut de formar part de la normalitat cultural d'aquest país nostre, ha passat gairebé la meitat de la seva vida en la clandestinitat i, si no, en unes condicions precàries que no li han permès de realitzar les funcions per a les quals va ser creat. L'IEC és, de fet, una acadèmia d'acadèmies. Tota acadèmia és sempre, poc o molt, acadèmia d'autoritats, és a dir, una institució que dicta, en el seu camp, la norma a seguir, per part dels ciutadans o de les institucions polítiques i socials. Però l'Institut, en el moment de la seva creació, més que acadèmia d'autoritats pretenia ser un centre de recerca, en un moment en el qual els estudis històrics i arqueològics (amb la descoberta de les pintures romàniques i d'Empúries) prenién un relleu i una presència considerable en el procés de renovació i de sociabilització de la identitat catalana a l'entrada del segle XX. Era, també, un moment en el qual la universitat, anquilosada, tancava les portes als estudis catalans (les càtedres proposades pel Congrés Universitari Català havien començat a funcionar al marge de la universitat, dins els Estudis Universitaris Catalans).

L'Institut, doncs, va ser un autèntic motor de la modernització científica i, després de la seva ampliació el 1911, amb la creació de dues altres seccions, entre elles la Filològica, va impulsar, sota la direcció de Pompeu Fabra, la reforma ortogràfica. Lentament, a través de les seccions i de les organitzacions filials (Institució Catalana d'Història Natural, Societat Catalana de Biologia, Societat Catalana de Filosofia, Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques i moltes d'altres, sortides de subdivisions o de noves creacions), va arribar a convertir-se en la columna vertebral de la recerca científica a Catalunya. Però el

cop de la dictadura franquista va ser molt dur i, durant anys, va anar fent la viu-viu personalitzat gairebé en la figura del Dr. Aramon.

En arribar la democràcia, tot i que un decret reial li ampliava les competències pel que fa a la llengua a totes les terres de parla catalana, l'Institut ja no podia plantejar-se en els termes inicials ni en els que havia anat prenent en els anys trenta. La investigació, les grans infraestructures de la investigació, són actualment a les universitats, aquí i a tot arreu, i és en relació amb l'àmbit universitari que s'ha de plantejar la recerca, perquè, llevat d'unes poques minories, la connexió amb la docència i la formació de nous investigadors resulta inevitable. És en aquest sentit que l'Institut ha tingut una autèntica refundació en aquests darrers anys, una

Eva Guillaumet

refundació que probablement haurà de continuar ara sota la presidència de Salvador Giner, i també en el futur.

L'any passat va morir sobtadament el Dr. Josep Laporte, sense poder acabar el seu mandat presidencial. Havia recollit un Institut carregat de deutes, entre d'altres, els que provenien del no pagament per part del Govern central, aleshores en mans del PP, de la part que els corresponia en la rehabilitació de l'edifici del carrer del Carme. Això havia provocat un endeutament que, per sort, amb els canvis polítics, s'ha pogut resoldre. El Dr. Laporte ens ha deixat la institució sanejada i preparada per al futur. Què és, què ha de ser, l'IEC en la societat catalana del segle XXI? La ciència, la recerca, són activitats universals que s'han de fer des d'una perspectiva universal, però s'han d'impulsar i aplicar dins d'àmbits concrets. Doncs bé: aquest punt de connexió amb l'àmbit català és bo que estigui a les mans d'una institució que no depèn ni del Govern, ni de les polítiques universitàries ni dels grups de recerca; una institució que reuneix un conjunt d'investigadors i els fa conscients del marc social en el qual

realitzen la seva feina, de les implicacions concretes que aquesta feina té, en la llengua i en el territori. Per a fer-ho, necessita recursos, necessita ser un factor que impulsi determinades orientacions de la recerca, necessita intervenir en la formació d'investigadors, necessita, al capdavant, ser una autèntica acadèmia científica. Ni per sobre ni per sota les universitats (que són, de fet, les que paguen els sous dels científics), independent d'elles, però en estret contacte amb el que s'hi fa.

De fet, hi ha algunes activitats de l'IEC que tenen una gran repercussió pública, sobretot quan actua com a acadèmia d'autoritats i proposa reformes ortogràfiques o publica el *Diccionari de la Llengua Catalana*. És bo que, en aquests casos, la polèmica es faci present, perquè tota activitat científica s'oxigena en el debat. De vegades, es fa present amb declaracions que afecten, també, la situació de la llengua. Però l'activitat científica de l'IEC va molt més enllà: n'hi ha prou amb repassar les publicacions i els actes que deriven de les seccions i de les filials. Són moltes, moltíssimes. Potser amb una relativa repercussió pública. I és que l'Institut potser necessita, també, de trobar la manera de fer-se més pròxim al ciutadà. No dubto, però, que, després de les dificultats d'aquests últims anys, lentament (aquesta mena de màquines acadèmiques es mouen molt a poc a poc), acabarà demostrant que, permeteu-me que copii una frase d'Eugeni d'Ors, "serveix perquè serveix".

Barcelona i Catalunya, més cares?

TEXT **Xavier Güell i Ferrer**
Economista

A més del publicitat diferencial d'inflació entre Espanya i la mitjana de la Unió Europea –provocat pel major ritme de creixement que registra l'economia espanyola en relació amb l'europea i també per l'accelerat procés de convergència amb el nivell de preus de la zona euro–, els darrers anys s'ha posat de manifest, i sembla que comença a preocupar, l'existència d'un persistent diferencial d'inflació entre Catalunya i la resta d'Espanya.

Carlos Bosch

Sense valorar si es tracta d'un fenomen més estructural que conjuntural, dels darrers set anys, només el 2001 –l'últim de circulació de la pesseta– mostra un perfil inflacionista semblant tant a l'àrea de Barcelona com a Catalunya i Espanya. I la realitat és que les dades del primer terç d'enguany insisteixen en el manteniment d'aquest biaix de preus. Mig punt percentual de diferència a les taxes anuals, que darrerament han oscil·lat entorn del 3,5%, pot semblar, equivocadament, una desviació irrellevant. Dic equivocadament, perquè la persistència d'aquest diferencial equival que l'increment acumulat de l'IPC a Espanya durant un quinquenni s'assoleixi a l'àrea de Barcelona i a Catalunya en poc més de quatre anys. Això implica una pèrdua evident de capacitat adquisitiva per a les rendes de residents en aquests àmbits, indexades segons l'IPC espanyol, i, de retruc, un cop baix a la competitivitat del sistema productiu català.

A l'hora d'explicar l'existència del diferencial de creixement dels preus de consum respecte de la Unió Europea, la majoria d'experts apunten la *singularitat* del model de creixement –recolzat gairebé en exclusiva en el consum i la construcció– i l'escassa competència imperant en una bona part dels serveis, fet que afavoreix el trasllat als preus de l'augment dels marges empresarials. En el cas de l'àrea de Barcelona, a aquests elements hom hi afegeix també l'impacte de l'augment del turisme estranger, majoritàriament europeu i, en conseqüència, amb una capacitat adquisitiva mitjana superior a la dels residents.

Contràriament, l'argument que el diferencial d'inflació que suporta Barcelona en relació amb la resta del país va associat a la creixent terciarització de la base productiva trontolla escandalosament davant l'evidència que la inflació a Madrid és similar o fins i tot lleument inferior a l'espanyola. Sorprenent, atès que tant el creixement del PIB com el pes del terciari és equivalent o fins i tot superior al de Catalunya. El

protagonisme de la construcció ha estat i continua sent també incontestable, igual que el pes dels fluxos migratoris i el seu impacte en la demanda agregada de consum. En conseqüència, si no podem associar les majors tensions inflacionistes al creixement econòmic, s'han de considerar altres possibilitats com ara la pèrdua de capacitat explicativa de les dades davant de la rapidesa dels canvis en els productes i serveis oferts, uns canals de distribució i comercialització menys eficients a Catalunya o, fins i tot, un perfil de consumidor, el català, escassament crític, captiu de les marques i del comerç tradicional. Probablement, hi ha una mica de tot això.

30 de setembre

TEXT **Joan-Anton Benach**

La història s'escriu en majúscula o en minúscula. I segons com torni de Madrid el projecte d'Estatut de Catalunya, se sabrà si el 30 de setembre del 2005 haurà estat una data històrica, en minúscula i per anar tirant, o caldrà recordarla com el dia que es van començar a reconquerir, amb fonaments jurídics decisius, les llibertats nacionals arrabassades el 1714. Si és així, caldrà donar-li en el futur el màxim relleu en tots els manuals de la Història del país. Des de l'òptica dels poders locals, el projecte estatutari té, evidentment, una importància cabdal. En el capítol VI, i en els articles compresos entre el 83 i el 88, es confirmen i s'amplien les competències dels ajuntaments, alhora que el principi de "l'autonomia municipal" es garanteix plenament. Entre d'altres salvaguardes, els acords dels consistoris es preserven de la ingerència de qualsevol altra administració que vulgui emparar-se en un "control d'oportunitat" (art. 86, 4) i es reconeix solemnement el dret dels municipis "a associar-se amb d'altres i a cooperar entre ells" (art. 87, 2). El futur metropolità té, doncs, un aval inestimable, mentre que el Règim Especial del Municipi de Barcelona queda sòlidament establert en l'article 89, amb el reconeixement d'una forta capacitat d'iniciativa per part del govern de la ciutat. Cal confiar que, en aquests punts, mai no arribi el moment de les rebaixes.